

– 238 חטופים

מה אני יכול לעשות עבורם?

שיעור מרתק על שבויים פיזית ועל שבויים נפשית,
וכיצד אנו יכולים לסייע להם לצאת מהשבי

חוברת למרצה

תובנות לחיים

טעימה מתורתו של הרבי

פרשת ויצא

THE
SHLUCHIM
OFFICE

לתרומות והקדשות, צרו קשר info@jewishinsights.org
כדי להוריד מערכי שיעור נוספים, בקר באתר www.JewishInsights.org/he

Published and Copyright 2023 by
Shluchim Office International
816 Eastern Parkway, Brooklyn,
NY 11213
718.221.0500

5784 - 2023

עימוד | מוסי וולוסוב
אתר אינטרנט | יובל כץ וישראל יסוצקי
אדמיניסטרציה | מענדל גרינברג

ועדה מייעצת
הרב אשר דערן - קייפ-טאון, דרום אפריקה
הרב מנדי גרליצקי - תל אביב, ישראל
הרב לוי גרינברג - אלפסו, טקסס
הרב דוד גולדברג - סאו פאולו, ברזיל
הרב לוי שייקביץ - כפר חב"ד, ישראל
הרב מנדי גרינברג - טווינסבורג, אוהיו
הרב שמואל פרידמן - בבלנקה, ארגנטינה
הרב יוסף יצחק בלוי - כינרת, ישראל
הרב חיים דרוקמן - לוצרן, שוויץ

ספרדית
תרגום ועריכה | הרב רפי טוויל

צרפתית
תרגום ועריכה | הרב יאיר אלבז
הגהה | ש. אלבז

פורטוגזית
תרגום | מר יצחק דיין
עריכה | הרב ישעי' דיין
עימוד | מייק קטן

רוסית
תרגום ועריכה | הרב ניסן רופו
הרב אלכסנדר גרישין
עימוד | ת. וולף

משרד השלוחים
י"ר | הרב גדליה שמטוב
פיתוח | הרב מנדי שמטוב

עורכים
הרב אברהם גרינברג
הרב זושא גרינברג
משתתף בעריכה | הרב שלום בער חזן

עברית
עריכה לשונית | הרב זושא גרייזמאן
הגהה | הרב מנחם וילהלם

אנגלית
תרגום ועריכה | הרב מענדל סופער
הגהה | הרב מענדל לברטוב

נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח זזוגתו רבקה הי"ד הולצברג
שלוחי הרבי במומבאי, הודו

א. פדיון שבויים בהיסטוריה היהודית.....6

כאשר אברהם שמע שלוט בן-אחיו נלקח בשבי, הוא יצא לקרב כדי לשחרר אותו (מקור 1). כאשר הכנעני הצליח לקחת בשבי שפחה אחת(!), עם ישראל יצא למלחמה בשביל להחזירה הביתה (מקור 2), ומעשה ברבי יהושע שפדה ילד מבית האסורים במחיר גבוה, שהפך ברבות הימים לרבי ישמעאל בן אלישע (מקור 3).

ב. חשיבות המצווה.....7

באחת מנבואות ירמיהו אומר לו ה', "אם בני ישראל ישאלו אותך להיכן נלך לאחר החורבן, תענה להם שכל אחד ואחד יצא אל צרותיו שלו: אשר למות – למות, ואשר לחרב – לחרב, ואשר לרעב – לרעב, ואשר לשבי – לשבי (מקור 4). רבי יוחנן לומד מסדר הפסוק בירמיהו, ששבי חמור יותר מכל השאר, משום שהנתון בשבי סובל גם ממות, מחרב ומרעב (מקור 5). הרמב"ם פוסק שמצוות פדיון שבויים קודמת לכל שאר המצוות (מקור 6), ובשולחן ערוך פוסק שכל רגע של איחור בפדיון שבויים, היא כמו שפיכת דמים (מקור 7).

ג. פעילות רוחנית למען השבויים.....9

באחת מסעודות השבע ברכות בחתונת הרבי והרבנית, שהתקיימו כשנה וחצי לאחר יציאתם מרוסיה, אמר הרבי הרי"ץ: "לחיי התמימים ברוסיה... אין שנייה שאיני חושב עליהם והם עליי" (מקור 8). בהמשך אמר הרבי הרי"ץ מאמר חסידות בו הסביר כיצד ניתן לסייע לחסידים הנמצאים מאחורי מסך הברזל ברוסיה. חמישים שנה לאחר מכן, אמר הרבי מאמר חסידות המבוסס על המאמר שאמר חותנו הרבי הרי"ץ חמישים שנה קודם.

הרבי מתחיל עם ציטוט מהתלמוד "צדקה עשה הקב"ה בישראל שפיזרן לבין האומות (מקור 9). הפירוש הפשוט הוא שה' עשה חסד עם ישראל בכך שפיזרם בין אומות שונות, וכשהורגים אותם במקום אחד, הם ניצלים במקום שני. הרבי הקודם לימד בזה רובד עמוק יותר: צדקה עשה ה' עם ישראל שפיזרם בין האומות, משום שכאשר במקום אחד הם נמצאים תחת שעבוד וקושי לקיים את המצוות – במקומות אחרים הם חופשיים לקיים את המצוות, וקיום המצוות שלהם נותן עידוד וכח ליהודים המשועבדים שיוכלו גם הם לקיים המצוות מוסיף הרבי נקודה חשובה: קיום המצוות של יהודים במדינות אחרות, לא רק שיעזור ויעודד את היהודים המשועבדים למסור את נפשם לקיים את המצוות, אלא אף יגרום לכך שבסופו של דבר השעבוד יפסק לגמרי והם יוכלו לקיים מצוות ללא קושי.

ד. שבויים נפשית.....13

שבוי זה לא רק אדם ששוביו אינם מאשרים לו לצאת, אלא גם אדם שהיצר שבה אותו. למשל, ששבוי בטרדות עסקיו.

כאשר יהודי אחר נוהג בצורה נכונה ומוודא שהוא עצמו אינו שבוי ליצרו – עצם העובדה שהוא נוהג

כך, עוזרת ליהודים המתקשים בכך ללמוד ממנו ולנהוג כמותו.

כפי שלכל דור יש את האתגר והניסיון המיוחד שלו, כך לכל אדם יש אתגר משלו. בדורו של מנשה, למשל, הניסיון הגדול ביותר היה התאווה לעבודה זרה. כשבימינו, אי אפשר להבין מה מרגש בלהשתחוות לאבן. כאשר אדם מקיים את המצוות שבהן הוא לא שבוי ולא קשה לו לקיימן, הוא תומך ביהודי שני שאצלו מגיעה מצווה זו בקשיים מרובים.

וזהו הפירוש השלישי ב"צדקה עשה הקב"ה בישראל שפיזרן לבין האומות", שהקב"ה עשה עמנו חסד כאשר הוא פיזר את בני ישראל בין יצרי הרע שונים, כי לכל אחד ישנו אתגר אחר, ובכך אפשר ליהודי אחד לתמוך ביהודי שני באתגר שלו.

ה. תמיכה בין קהילות שונות ודורות שונים.....16

השבי הנפשי הוא לא תמיד בידי ממשלה אנטישמית, או בידי היצר הרע. אלא יש גם שבי שנגזר מהמציאות לפי התורה. למשל: יש מצוות התלויות בארץ שאפשר לקיים רק בארץ ישראל, שיהודים הגרים מחוץ לארץ ישראל אינם יכולים לקיים אותם. אומר הרבי, שכאשר הקהילות בארץ ישראל מקיימים מצוות אלו, זה מועיל גם עבור הקהילות בחו"ל.

וזה גם בקשר לדורות שונים. קיום המצוות שקשורים לבית המקדש, על ידי היהודים שחיו בזמן הבית, מועילים גם לבני ישראל שחיים בזמן הגלות.

הוראה לחיים:

כולנו מחוברים. כולנו חלק ממכלול מאוחד. מעשיי משפיעים עליך, ומעשיך משפיעים עליי. כאשר אני מקיים מצווה אני שולח אנרגיה חיובית (אלוקית!) ביקום, שכתוצאה ממנה מתמלא החלל שלך באנרגיה חיובית.

כאשר אנו מקיימים מצווה שהחטופים אינם יכולים לקיים, וכאשר אנו לומדים תורה שהם לא יכולים ללמוד – זה שולח להם אנרגיה וחיזוק. ראשית, זה מחזקם להיות חזקים ואופטימיים, שנית, זה גורם לכך שבקרוב מאוד יצאו מן המיצר למרחב.

באחת התקופות המאתגרות בדור האחרון, עורר הרבי שמצוות מזוזה עוזרת לביטחון עם ישראל בכל העולם, ולא רק למי שגר באותו בית (מקור 10).

מאז ומעולם, עם ישראל נאבק לשחרר שבויים. החל מאברהם אבינו שיצא להציל את לוט, דרך רבי יהושע שפדה ילד מבית האסורים, ועד לימינו אנו – המצב הביטחוני מזכיר לנו את חשיבות מצוות פדיון שבויים.

בשיעור זה נעמיק בהיבטים השונים של המצווה, החל בהקשר ההיסטורי, דרך חשיבותה ועד ליישומה גם ברובד הנפשי והרוחני. נלמד על הקשר בין כל חלקי עם ישראל ונראה כיצד על ידי חיזוק עצמנו בתורה ובמצוות אנו מסוגלים לתמוך ולחזק גם את אחינו השבויים.

השיעור לפרשת ויצא

מאמר ד"ה אמר ר' אושעיא תשל"ט,
הוגה ויצא לאור בקונטרס י"ט כסלו תש"נ,
מלוקט חלק ב' (הוצאה חדשה) עמ' עג ואילך
[מלוקט חלק ד' (הוצאה ישנה) עמ' פט ואילך]

א. פדיון שבויים בהיסטוריה היהודית

המצב הביטחוני המורכב בימים אלה בארץ ישראל, מדגיש את חשיבות מצוות פדיון שבויים. כאשר יהודים מוחזקים בשבי האויב, חובה עלינו לעשות כל מאמץ לשחררם. זוהי מצווה גדולה להציל נפשות מידי צר. אנו תפילה שהקב"ה יגאל את השבויים ויחזק אותם בימים קשים אלו. עלינו לעשות ככל יכולתנו לתמוך במשפחותיהם ולא לאבד תקווה לישועת ה'.

ראשית, נסקור כמה מקרים ידועים בהם יהודים נחלצו לפדות שבויים וכיצד עשו זאת.

יציאה למלחמה

מקור 1 ספר בראשית פרק י"ז, פסוקים י"ז-ט"ז

וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אַחִיו, וַיִּרְקַח אֶת חֲנִיכָיו לְיָדָיו בֵּיתוֹ שְׁמֹנֶה עָשָׂר וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיִּרְדֹּף עַד דָּן. וַיַּחְלֶק עֲלֵיהֶם לַיְלָה הוּא וְעַבְדָּיו וַיִּבְּסוּ וַיִּרְדְּפֵם עַד חֹזֶק־אֲשֶׁר מִשְׁמָאל לְדַמְשֶׁק. וַיָּשָׁב אֶת כָּל הָרֶכֶשׁ וְגַם אֶת לוֹט אַחִיו וּרְכֻשׁוֹ הַשֵּׁיב וְגַם אֶת הַנְּשִׁים וְאֶת הָעַם.

לתלמיד
עמ' 3

כשאברהם שמע שלוט בן-אחיו נלקח בשבי, הוא לא היסס ויצא מיד לקרב כדי לשחרר אותו.

מקור 2 ספר במדבר, פרק כ"א פסוקים א'-ג'

וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּךְ עַרְדַּי יֵשֶׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבּוּ מִמֶּנּוּ שְׁבִי. וַיִּדַר יִשְׂרָאֵל גְּדֹר לְה' וַיֹּאמֶר: אִם נָתַן תַּתֵּן אֶת הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וְהִחַרְמֹתִי אֶת עַרְיָהֶם. וַיִּשְׁמַע ה' בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת הַכְּנַעֲנִי וַיִּחַרֶם אֶתְהֶם וְאֶת עַרְיָהֶם וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם חֶרְמָה.

לתלמיד
עמ' 3

רש"י

וַיִּשְׁבּוּ מִמֶּנּוּ שְׁבִי. אינה אלא שפחה אחת.

כאשר הכנעני הצליח לקחת בשבי שפחה אחת(!), עם ישראל לא ויתר, ויצא למלחמה בשביל להחזירה הביתה.

הון רב

מקור 3 תלמוד בבלי מסכת גיטין, דף נ"ח עמוד א' (עם תרגום וביאור אבן ישראל)

שָׁנוּ חֲכָמִים: מַעֲשֵׂה בְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה שֶׁהָלַךְ לְכַרְךָ גְּדוּל שְׁבִרוּמִי, אָמְרוּ לוֹ: יֵלֵךְ אַחַד יֵשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִים, וְהוּא יִפֶּה עֵינָיו וְטוֹב רָאִי וְקַוְצוֹתָיו סְדוּרוֹת לוֹ תִּלְתְּלִים. הָלַךְ וְעָמַד עַל פֶּתַח בֵּית הָאֲסוּרִים, אָמַר בְּאָלוֹ לְעַצְמוֹ: "מִי נָתַן לְמִשְׁפָּה יַעֲקֹב וַיִּשְׂרָאֵל לְבַזְזוֹם?" עָנָה אוֹתוֹ יֵלֵךְ וְאָמַר אֶת הַמִּשְׁפָּה הַכְּתוּב: "הֲלֹא ה' זֶה חֲטָאנוּ לוֹ וְלֹא אָבוּ בְּדַרְכָּיו הַלּוֹךְ וְלֹא שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ". אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: מוֹבְטָחִי בּוֹ שִׁיְהִי מוֹרָה הוֹרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל אִם יִתְּנוּ לוֹ אֶת הַהִזְדַּמְנוֹת לְכָךְ, שֶׁהָרִי כְּבֹר עֲתָה הוּא חֲכָם כָּל כָּךְ. וְנִשְׁבָּע: הַעֲבוּדָה (בְּעֲבוּדַת הַמְּקַדָּשׁ)! שְׁאִינִי זֶה מְכָאן עַד שֶׁאֶפְדְּנוּ בְּכָל מָמוֹן שְׁקוּבָעִים עָלָיו. אָמְרוּ: לֹא זֶה מִשֵּׁם עַד שֶׁפְּדָאוּ בְּמָמוֹן הַרְבֵּה, וְאָכֵן, לֹא הָיוּ יָמִים מוֹעֲטִין עַד שֶׁהוֹרָה הוֹרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל. וְמִי הוּא זֶה? — רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בֶּן אֱלִישֶׁע.

לתלמיד
עמ' 3

ב. חשיבות המצווה

מצווה רבה

מקור 4 ספר ירמיה פרק ט"ו פסוקים א'-ב'

ירמיהו היה נביא החורבן. במשך עשרות שנים הוא התנבא לבני ישראל שאם לא יטיבו את דרכיהם, בית המקדש יחרב והם ירדו לגלות. זה לא קל להיות נביא, בוודאי לא נביא שמנבא חורבן. העם לא אוהב לשמוע את זה, ולעיתים אף נשמעת טענה שהנביא כביכול "בוגד", שמאחל רע לבני עמו. לנביא, כמובן, אין בחירה. הוא חייב להעביר לעמו את המסר כפי ששמעו מהקב"ה, וזה בדיוק מה שהנביא ירמיהו עשה. אך בינו לבינו, התפלל והתחנן לה' שימחל לעמו ולא יביא עליו חורבן.

לאחר אחת מתפילותיו, ענה לו הקב"ה, שגם אם כל צדיקי עולם יתפללו על עם ישראל, הוא לא ימחל להם. וממשיך ואומר, "אם בני ישראל ישאלו אותך להיכן נלך לאחר החורבן – כך תענה להם":

וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי: אִם יַעֲמֹד מִלְּשָׁה וּשְׂמוּאֵל לְפָנַי, אִין נִפְשִׁי אֶל הָעָם הַזֶּה, שְׁלַח מַעַל פָּנַי וַיֵּצֵאוּ. וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ אֵלַיךָ אָנָּה נֵצָא, וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר ה', אֲשֶׁר לַמָּוֶת לַמָּוֶת, וְאֲשֶׁר לַחֲרָב לַחֲרָב, וְאֲשֶׁר לְרָעַב לְרָעַב, וְאֲשֶׁר לְשָׂבִי לְשָׂבִי.

לתלמיד
עמ' 4

[בעברית קלה: ה' אָמַר אֵלַי: גַּם אִם יַעֲמֹד מִלְּשָׁה וּשְׂמוּאֵל – גְּדוּלֵי מְנַהֲיָי יִשְׂרָאֵל שְׂבִקְשׁוּ וְעֲשׂוּ הַפֶּל לטובת עַמָּם – יתְפַלְּלוּ לְפָנַי, זֶה לֹא יוֹעִיל, כִּי אִין רְצוֹנֵי פוֹנֵה אֶל הָעָם הַזֶּה. שְׁלַח אוֹתוֹ מַעַל פָּנַי וַיֵּצֵאוּ. וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ לְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: לָאֵן נֵצָא? וְאָמַרְתָּ לָהֶם: כֹּךְ אָמַר ה': כָּל אֶחָד וְאֶחָד יֵצֵא אֶל צְרוּתָיו שְׁלוֹ – אֲשֶׁר לַמָּוֶת – לַמָּוֶת, וְאֲשֶׁר לַחֲרָב – לַחֲרָב, וְאֲשֶׁר לְרָעַב – לְרָעַב, וְאֲשֶׁר לְשָׂבִי – לְשָׂבִי.]

הגמרא לומדת מהסדר של הפסוק ששבי חמור יותר משאר כל הצרות, משום שהוא כולל את הכל.

מקור 5 תלמוד בבלי, מסכת בבא בתרא, דף ח' עמוד ב' (עם תרגום וביאור אבן ישראל)

פְּדִיּוֹן שְׂבוּיִם מִצְּוָה רַבָּה הִיא.

לתלמיד
עמ' 4

אָמַר לוֹ רַבָּא לְרַבָּה בַּר מְרִי: מַזִּין דְּבַר זֶה שְׂאֵמְרוּ חֲכָמִים שְׂפָדִיּוֹן שְׂבוּיִם מִצְּוָה רַבָּה הִיא? אָמַר לוֹ שְׁנַאָמַר: "וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ אֵלַיךָ אָנָּה נֵצָא, וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר ה' אֲשֶׁר לַמָּוֶת לַמָּוֶת וְאֲשֶׁר לַחֲרָב לַחֲרָב וְאֲשֶׁר לְרָעַב לְרָעַב וְאֲשֶׁר לְשָׂבִי לְשָׂבִי". וְאָמַר ר' יוֹחָנָן: כָּל הַמְּאָחַר בְּפִסּוּק זֶה קָשָׁה מִחֲבָרוֹ.

חֲרָב קָשָׁה מִמָּוֶת רְגִיל – זֶה בְּמִיתַת חֲרָב מִתְנַגֵּל, וְזֶה בְּמִיתַת רְגִילָה אֵינוֹ מִתְנַגֵּל.

רָעַב קָשָׁה מִחֲרָב – זֶה מִצְטַעַר הַרְבֵּה קֹדֶם לְכֵן, וְזֶה אֵינוֹ מִצְטַעַר.

שְׂבִי קָשָׁה מִכָּלֵם, שְׂכָלֵם נִמְצָאִים בּוֹ. שְׂהָרִי בְּשָׂבִי יֵשׁ רָעַב וְחָרָב וּמָוֶת.

קודמת לשאר המצוות

מקור 6 משנה תורה, הלכות מתנות עניים פרק ח' הלכה י'

פְּדִיּוֹן שְׂבוּיִים קוֹדֵם לְפָרְנֶסֶת עֲנִיִּים וְלִכְסוּתָן. וְאִין לָךְ מִצְּוָה גְּדוּלָה כְּפְדִיּוֹן שְׂבוּיִים שֶׁשְׂבִי הָרִי הוּא בְּכָלֵל הָרָעִבִים וְהַצְּמֵאִים וְעַוְמִים וְעוֹמֵד בְּסַפְנַת נְפִשׁוֹת. וְהַמְּעַלִּים

לתלמיד
עמ' 4

עֵינָיו מִפְּדִיוֹנוֹ הָרִי זֶה עוֹבֵר עַל "לֹא תֹאמַר אֶת לְבָבְךָ וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת יָדְךָ" וְעַל "לֹא תִעַמֵּד עַל דָּם רֵעֶךָ" וְעַל "לֹא יִרְדְּנוּ בְּפִרְךָ לְעֵינֶיךָ". וּבִטּוֹל מִצְוַת "פֶּתַח תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לִוִּי", וּמִצְוַת "וְחִי אִחִיךָ עִמָּךְ", "וְאַהֲבַת לְרֵעֶךָ כָּמוֹךָ", "וְהִצַּל לְקַחֲחִים לְמִוֹת" וְהִרְבֵּה דְבָרִים כְּאֵלוֹ. וְאִין לָךְ מִצְוָה רַבָּה כְּפִדְיוֹן שְׂבוּיִים.

מקור 7 שולחן ערוך, יורה דעה, סימן רנ"ב, סעיף ג'

כָּל רֵגַע שֶׁמֵּאַחַר לְפָדוֹת הַשְּׂבוּיִים הֵיכֵן שֶׁאֶפְשָׁר לְהַקְדִּים הָרִי זֶה כְּאֵלוֹ שׁוֹפֵךְ דָּמִים.

לאחר שסקרנו את חשיבות מצוות פדיון שבויים בהיסטוריה היהודית ואת חשיבות המצווה בהלכה, נמשיך ונראה באיזה דרכים אנו – אנשים פשוטים שאיננו חיילי קומנדו, איננו חברי ממשלה ואיננו דיפלומטים – יכולים לקיים אותה גם היום.

ג. פעילות רוחנית למען השבויים

התונה בצל שעבוד

הרבי הקודם, חמיו של הרבי, החל את נשיאותו בשנת תר"פ (1920) ברוסיה הסובייטית. השלטון, באותו זמן, הכריז על דרך החיים הקומוניסטית – שוויון לכל. כחלק מזה, הכריז על מלחמה בדת, "האופיום להמונים", כפי שקרא לה. קצרה היריעה מלתאר את הרדיפות האכזריות שעברו היהודים במטרה לנתקם ממורשתם. השלטון סגר את המקוואות ואת בתי הכנסת בטענות שונות ומשונות, ובעיקר הכריז על חוק חינוך חובה, לפיו כל אחד מחויב לשלוח את ילדיו לבית הספר הממשלתי, שם יעברו שטיפת מוח מסיבית נגד הדת והוריהם ובעד ערכי הקומוניזם.

הרבי הקודם (הריי"ץ) נשבע לעשות הכול כדי לשמר את גחלת היהדות ברוסיה. הוא שלח את חסידיו להקים רשת מחתרתית של תלמודי תורה, מקוואות ובתי כנסת, ובכך החייה את היהדות ברוסיה.

בשנת תרפ"ז נאסר בידי הג.פ.או. (המשטרה החשאית בברית המועצות) ונשפט לגזר דין מוות. לאחר לחצים בינלאומיים, נכנעו השלטונות והחליטו לגרש אותו ואת משפחתו מרוסיה. משם עבר לפולין, ולאחר מכן לארצות הברית.

בכל מקום אליו הגיע, התאספו אלפי יהודים לראותו – את בעל מסירות הנפש שנעמד אל מול מלמעול הרשע הסובייטית. הוא מצידו המשיך לעמוד בקשר סודי עם חסידיו ברוסיה, והדריכם וחיזקם להמשיך את המחותרת היהודית, ולעורר יהודים לשמור על הגחלת היהודית.

כשנה וחצי לאחר יציאתו מרוסיה, התקיימה בוורשה חתונת בתו – הרבנית חיה מושקא עם הרבי. אל החתונה הגיעו כל גדולי הדור שבאו לשמוח ולכבד את הרבי.

מטבע הדברים, החגיגות היו משולבות בגעגועים ותפילות למען החסידים שנשארו תחת השלטון הסובייטי ומסרו את נפשם מידי יום ביומו להחזקת היהדות ברוסיה.

מקור 8 ספר השיחות תרפ"ט, שיחת י"ט נסלו (תרגום המערכת)

במהלך אחת מסעודות השבע ברכות, אמר הרבי הריי"ץ:

"לחיים – לחיי התמימים ברוסיה. מה נאחל? שאנו צריכים להיות מאחדים? זה הרי ברור, אין שניה שאני לא חושב עליהם והם עלי. אלא שהקב"ה יעזר שירדו כל ההעלמות וכו'".

לאחר מכן צוה הרבי לשלח מברק למספר צרים ברוסיה.

שאל אותו הפותב: איך לחתם? אמר הרבי: באם נחתם את שמי, זו תהיה רחמנות עליהם (מי שיקבל מברק מהרב שניאורסאהן, יטפל בחמרה על ידי השלטונות). אלא תכתב ראדסטוועניק. (=קרוב משפחה).

והמשיך הרבי לומר: החסידים הם אחים שלי, ותמימים הם ממש אחים מאב אחד ואמא אחת.

בהמשך התוועדות אמר הרבי הריי"ץ מאמר חסידות שבו הסביר כיצד ניתן לסייע לחסידים הנמצאים מאחורי מסך הברזל ברוסיה.

חמישים שנה לאחר מכן, ציין הרבי יובל שנה לנישואיו. במהלך ההתוועדות, אמר הרבי מאמר חסידות המבוסס

לתלמיד
עמ' 5

על המאמר שאמר חותנו הרבי הריי"ץ חמישים שנה קודם. בשיעור זה נלמד קטעים נבחרים מהמאמר של הרבי הרבי מתחיל עם ציטוט מהתלמוד:

מקור 9 תלמוד בבלי, מסכת פסחים, דף פ"ז עמוד ב'

במהלך אחת מסעודות השבע ברכות, אמר הרבי הריי"ץ:

אמר רבי אושעיא, מהו שכתוב: "צדקת פרזונו בישראל", צדקה עשה הקדוש ברוך הוא בישראל שפזרן לבין האומות?²

לתלמיד
עמ' 5

רש"י

צדקה עשה שפזרן: שלא היו יכולין לכלותם יחד.

הפירוש הפשוט של האמרה, שה' עשה חסד עם ישראל בכך שהם מפוזרין בין אומות שונות, הוא משום שבצורה זו, גם אם הם נהרגים – חס ושלום – במקום אחד, הם שורדים במקום אחר, וכך נשארים לנצח.

כפי שראינו במהלך ההיסטוריה, כאשר השואה, רחמנא לצלן, היתה בחלק האחד של העולם, היהודים בארצות הברית ובמדינות אחרות ניצלו. כמו כן במהלך גירוש ספרד, וכן הלאה.

<< הרבי

תמיכה מורלית

ומבאר כבוד קדשת מורי וחקמי אדמו"ר במאמרו דבור המתחיל זה [שנאמר בי"ט פסלו³ תרפ"ט בסעודה⁴], שעל ידי שישראל מפזרים בכמה מדינות, הנה גם כשבמדינה אחת דוחקים ולוחצים את בני ישראל ואין נותנים להם ללמד תורה ולקיים מצוות, ועד שבכמה מצוות הם אנוסים ממש⁵ שאין להם אפשרות כלל לקיים אותם אפילו על ידי מסירות נפש⁶ [ולדגמא, כשיש גזרת המלכות שלא להכניס להמדינה ד' מינים, שאז גם על ידי מסירות נפש אי אפשר לקיים המצוה], הנה על ידי שישראל הנמצאים בשאר המדינות עוסקים בתורה ומצוות, הם נותנים כח ועז גם לאלו הנמצאים במקום שיש שם גזרות, שיוכלו ללמד תורה ולקיים מצוות.

לתלמיד
עמ' 5

הרבי הקודם לימד רובד עמוק יותר באמרה של רבי אושעיא: צדקה עשה ה' עם ישראל שפזרום בין האומות, משום שבצורה זאת, כאשר במקום אחד יהודים נמצאים תחת שעבוד וקושי עצום לקיים את המצוות – במקומות אחרים הם חופשיים לקיים את המצוות. העובדה שיהודים במקום חופשי מקיימים מצוות, עוזרת ליהודים שנמצאים תחת שעבוד לקיים את המצוות.

תמיכה שתביא לחירות

ומן הקל אל הכבד, בתחלה שיוכלו לקיים את המצוות על ידי מסירות נפש על כל פנים [וכידוע שיש דעה בפוסקים⁷ שגם בהמצוות שעליהם אמרו יעבר ואל יהרג רשאי לקדש את השם ולמסר עצמו], ועד שאחר כך לא יצטרכו למסירות נפש כלל⁸, ועד שלא יהיו להם נסיונות ואפילו לא

לתלמיד
עמ' 6

ה' יסודות פ"ה. ובכ"מ. אבל אונס ממש הוא כשאין אפשרות אפילו ע"י מס"ג, ככפנים.
6. להעיר מר"ן לשבת פ"ד (מט, א) ד"ה ומקשו (הובא בכס"מ שם רפ"ה) "שהן יכולין לבטלה ממנו על כרחו".
7. ראה נו"כ הרמב"ם שם ה"ד. טור וש"ע יו"ד ר"ס קנז. ובנו"כ שם.
8. בדי"ה א"ר אושעיא הג"ל, שהנתינת כח היא ש"יתעוררו בהתעוררות גדולה כו' במס"ג שלא לשמוע להמנגד כו". ויש לומר, שזהו רק בתחלה, ומזה נמשך שאח"כ לא יצטרכו למס"ג, ככפנים.

1. ספר שופטים ה, יא.
2. פסחים פז, ב.
3. השייכות דפסוק זה (צדקת פרזונו גוי) ליי"ט כסלו, וכן הטעם שמביא בהמאמר את בעל המאמר (ר' אושעיא) – נתבאר בד"ה זה דיי"ט כסלו ה'תשמ"ח (תורת מנחם – דרושי חתונה ע' רס ואילך).
4. קונטרס ב – נדפס בסה"מ קונטרסים ח"א, והו"ל עוה"פ ז"ע (בשנת תשל"ט) בקונטרס בפ"ע. – ראה סה"מ שם לב, סע"ב ואילך. סה"מ תרפ"ט ע' 113 ואילך.
5. הלשון והגדר דאונס הוא גם כשיש לו אפשרות לקיים ע"י מס"ג – ראה רמב"ם

מְנִיעוֹת וְעֹכָבִים, כִּי יֵצְאוּ לְחָרוֹת וַיּוֹכְלוּ לְעֶסֶק בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת מִתּוֹךְ הֶרְחָקָה, כְּמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָהּ כָּל הַמְקִיָּם אֶת הַתּוֹרָה מֵעַנֵי סוּפוֹ לְקִיָּמָה מֵעַשָּׂר.

הרבי מוסיף נקודה חשובה. קיום המצוות של יהודים במדינות אחרות, לא רק שיעזור ויעודד את היהודים המשועבדים למסור את נפשם, אלא אף יגרום לכך שבסופו של דבר השעבוד יפסק לגמרי והם לא יזדקקו למסירות נפש כדי לקיים מצוות.

כולנו גוף אחד

כיצד זה עובד? מדוע מעשים שיהודים עושים במקום אחד משפיעים על יהודים במקום אחר?

בהמשך המאמר, מסביר זאת הרבי במושגים חסידיים עמוקים. ננסה לתמצתם.

כל בני ישראל הם חלק מעם אחד ומהווייה אחת. כולנו חלקים מאותו מבנה אורגני. כל דבר שמישהו מהעם עושה – משפיע על החלקים האחרים.

ובהשאלה: כל אברי הגוף הם חלק מגוף אחד ומציאות אחת, ולכן המצב הבריאותי של אבר אחד משפיע ישירות על שאר האברים. כפי שרואים זאת ברפואה, "דרכי הרפואה בחולי הגוף בכלל, שניים הם: א) לרפאות את האבר או הכח המקולקל חולה וחלוש. ב) לחזק את האברים והכחות הבריאים, אשר הם יתגברו על האבר וכח החולה לרפאותו" (היום יום, כ"ח מנחם אב).

כך גם בעם ישראל. כולנו חלק מגוף אחד, עם אחד. כאשר מחזקים את האברים הבריאים, בדרך ממילא מושפעים גם האברים הפגועים. לכן, כאשר עם ישראל בכל רחבי העולם מתחזק בתורה ובמצוות, בדרך ממילא החלק מהעם שנמצא בשעבוד הקומוניסטי יתחזק גם הוא.

לא נשכח אתכם!

נקודה אותה יש להוסיף בהקשר זה היא ההיבט הרגשי.

נשוב לסיפור שבו פתחנו, כאשר הרבי הריי"ץ גורש עם משפחתו מרוסיה והחסידיים נשארו מאחור. בסיומה של מלחמת העולם השנייה, הייתה פרצה מסוימת במסך הברזל הסובייטי דרכה הצליחו אלפי חסידיים להימלט מרוסיה דרך פולין, ומשם להגר לארץ ישראל או לארצות הברית. לאחר זמן מה, הפרצה נסגרה, ואלפי חסידיים נשארו מאחור לעוד עשרות שנים של ניתוק קשה מאוד שהפריד בין חברים, משפחות, בני זוג והורים.

במהלך כל השנים הללו, הרבי והחסידיים לא שכחו את חסידי רוסיה אפילו לרגע אחד. הם התפללו בשבילם, קיימו מצוות למענם, חיברו שירים לכבודם, וכל הזמן חיו איתם במחשבה ובלב.

במהלך השנים, שלח הרבי שליחים חשאים מארצות הברית לרוסיה כדי להיפגש עם החסידיים, להעביר להם מסרים, לעזור להם במידת האפשר, ולציידם בתפילין, מזוזות, כסף, ואפילו בבשר כשר.

אחד מהשליחים הראשונים לבקר ברוסיה היה ר' בנימין כ"ץ, צעיר חסידי בעל זיכרון פנומנלי, שביקר שם תוך סיכון עצמי עצום. כוח הזיכרון היה חשוב, משום שמאימת הקג"ב היה אסור לו לרשום דבר, כי אם הם היו מוצאים את הרשימות – אחת דתם של הרשומים למאסר, וייתכן שאף לחמור מכך. הוא היה צריך לזכור את כל המסרים מהרבי לחסידיים, וחזרה.

אחד המפגשים המזעזעים שלו היה עם ר' יוסף מוצקין ור' מיכל וישצקי. משפחות שני הבחורים יצאו מרוסיה בשנת 1943, ואילו הללו נשארו מאחור למשך עשרות שנים. בנוסף לכך, הם היו בראש רשימת המבוקשים של הבולשת הסובייטית. בדרך לא דרך הם שרדו במשך עשרות שנים, והתאחדו עם משפחותיהם שנים רבות לאחר מכן.

כאשר ר' בנימין כ"ץ פגש אותם במקום מסתור, תוך סיכון עצמי רב לשני הצדדים, הוא העביר להם את המסרים מהרבי ומבני משפחתם, והם העבירו לו את הידוע להם מהחסידים ברוסיה. לפני סיום הפגישה, הם שאלו אותו בכאב: "אמור נא, האם החסידים 'שם' חושבים עלינו?"

וכך ענה להם ר' בנימין: "איני יודע מה בליבם של החסידים והתלמידים, אבל דבר אחד אני בטוח: הרבי חושב עליכם כל הזמן ולא מניח לאחרים לשכוח".

בין השאר הוא סיפר להם את דברי הרבי בהתוועדות חג השבועות האחרונה, כאשר אמר בצער: "כולנו יושבים יחד ואף אחד לא אומר 'לחיים!' בשביל יהודי רוסיה!?" הוא סיפר להם שפעמים רבות הרבי שר מתוך בכי: "הושיעה את עמך ורחם על נחלתך (במקום וברך)", כשכל החסידים מצטרפים בבכי ומכוונים ליהודי רוסיה.

ר' יוסף מוצקין ור' מיכל וישצקי הקשיבו לדברים בהתרגשות והחלו לבכות. הם התחבקו עמו, ועם הדברים הללו הם יצאו לחשכת הלילה.

כאשר סוף סוף יצאו מרוסיה, הם סיפרו שהדבר שהחזיק אותם היה הידיעה שהרבי והחסידים בקצה השני של העולם חושבים עליהם כל הזמן ומתפללים בעדם.

זאת אומרת, שכאשר יהודים מחוץ לרוסיה לומדים תורה ומקיימים מצוות, שהם חושבים על יהודי רוסיה, ומברכים אותם, ומתפללים עליהם, עצם העובדה שיהודי רוסיה נמצאים כל הזמן בליבם ובמחשבתם, עוזרת להם ומעודדת אותם.

ד. שבויים נפשית

לאחר שהרבי ניתח את מצוות פדיון שבויים באופן רוחני, ועודד את החסידים להתחזק בתורה ובמצוות למען יהודי רוסיה הכלואים על ידי הממשלה, המשיך הרבי להסביר את הרעיונות במונחים של עבודה פנימית. הרבי הסביר שיש מצב של שבי נפשי שכל אחד עלול למצוא את עצמו בו. וגם בשבי הזה יש צורך לעזור לשבויים.

שבוי בידי יצרו

<< הרבי

וְהִנֵּה פִּיּוֹן שֶׁהַתּוֹרָה הִיא נִצְחִית בְּכָל עֵת וְזִמָּן וּבְכָל מְקוֹם, מוֹבָן שֶׁצְדָקָה זֶה הִיא גַם בְּמִקּוֹמוֹת שְׂאִין שָׁם גְּזֵרוֹת עַל תּוֹרָה וּמִצְוֹת.

לתלמיד
עמ' 7

עד עכשיו פירשנו את ה"צדקה" שעשה ה' עם בני ישראל לבין האומות על מצבים של קושי ושעבוד. הפירוש הפשוט הוא, שכאשר הורגים יהודים במקום אחד, רחמנא לצלן, הם ניצלים במקום שני. הפירוש העמוק יותר הוא, שכאשר במקום אחד מקשים על יהודים לקיים מצוות, הנה במקום אחר הם חופשיים לקיים מצוות, דבר שנותן כוח ועידוד ליהודים המשועבדים – שגם הם יוכלו לקיים מצוות.

אך מה בקשר לזמנים ומקומות שבהם אין גזירות נגד היהודים וקיום התורה והמצוות? מהי ה"צדקה" בכך שפיזרם לבין האומות?

וַיּוֹבֵן זֶה עַל פִּי מַה שֶׁכָּתֵב כְּבוֹד קִדְשֵׁי מוֹרֵי וְחֲמֵי אֲדָמוֹר¹⁰ בְּעֵינֵי מִצְוֹת פְּדִיּוֹן שְׁבוּיִים שְׂיִשְׁנָה גַם בְּרוֹחְנֵינֹת. שְׁכֻמוֹ שֶׁהַשְּׁבוּי בְּגִשְׁמִיּוֹת (הַיּוֹשֵׁב בְּמֵאָסָר) אֵינוֹ יָכוֹל לְצַאת מִשָּׁם, עַל דֶּרֶךְ זֶה הוּא גַם בְּרוֹחְנֵינֹת, שֶׁלְּפַעֲמִים הָאֵדָם שְׁבוּי רַחֲמָנָא לְצִלוֹ בְּיַדֵּי יִצְרוֹ [וְעַל דֶּרֶךְ בְּעֵלֵי עֲסָקִים הַטְּרוּדִים וּמְטְרָדִים בְּיֹתֵר בְּטְרָדוֹת עֲסָקִיָּהֶם, שֶׁהֵם קְשׁוּרִים (שְׁבוּיִים) בְּהַמְחֻשְׁבוֹת הַמְּבַלְבְּלוֹת וְאֵינָם יְכוֹלִים לְצַאת מֵהֶם], וְעַד שֶׁלְּפַעֲמִים הוּא כְּמוֹ אָנוּס¹¹ וּבְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם¹² (בְּנוֹגֵעַ לְהִלְכָה) יִצְרוֹ הוּא שֶׁתְּקַפּוּ.

לתלמיד
עמ' 7

שבוי זה לא רק אדם ששוביו אינם מאשרים לו לצאת, אלא גם אדם שהיצר שבה אותו. לפעמים אדם מתנהג בצורה שהורסת לו את החיים. למשל, כאשר הוא כה טרוד בעסקיו עד שאין לו זמן לאשתו ולילדיו, דבר שמוביל לחורבן בחיי המשפחה.

סיפור

ראובן הקים חברת הזנק מצליחה בתחום הפינטק. הוא השקיע שעות רבות בעבודה, גם בלילות וסופי שבוע, והזניח את משפחתו. אשתו שרה הרגישה בודדה וממורמרת שראובן כמעט אינו בבית. הילדים גדלו כמעט ללא אבא. ראובן היה כה שבוי בהצלחה העסקית, עד שלא שם לב לקריסת חיי הנישואין שלו. שרה ביקשה להתגרש, הילדים נותקו מאביהם. רק אז הבין ראובן שהמחיר ששילם על ההצלחה העסקית היה גבוה (מדי).

10. בדורושי חתונה הנ"ל, בד"ה כל הנהנה תרפ"ט ס"י (סה"מ שם כו, א).
11. אבל לא אנוס ממש, אפילו לא הגדר דאונס שברוב המקומות שיש לו אפשרות לקיים ע"י מס' (ראה לעיל הערה 6), כי "רשות לכל אדם נתונה... ואין לו מי שיכפה" (רמב"ם הל' תשובה פ"ה ה"א-ב), ו"ל שלכן מדייק הרמב"ם (בהל' גירושין ספ"ב) "יצרו הוא שתקפו" ולא "שאנסו".
12. הל' גירושין שם.

כל אחד והאתגר שלו

וְזֶהוּ עֲנִין הַצְדָּקָה עַל יְדֵי שְׁפִזָּרוֹ לְבֵין הָאָמוֹת גַּם בְּנוֹגַע לְמְקוֹמוֹת הַרְנוּחָה, דְּכֹאֲשֶׁר מִי שֶׁהוּא מִיִּשְׂרָאֵל שְׁבוּי בְיַדֵי יִצְרוֹ רְחֻמָּא לְצִלוֹ (בְּנוֹגַע לְעֲנִין פְּרָטִי), יִצִּיאָתוֹ מִהַשְּׁבִיָּה הַיָּא [לֹא בְכַח עֲצָמוֹ, כִּיִּן שְׂאִין חֲבוּשׁ מִתִּיר עֲצָמוֹ¹³, כִּי אִם] עַל יְדֵי יְהוּדֵי שְׂאִינוֹ נָתוּן בַּשְּׁבִיָּה בְּנוֹגַע לְעֲנִין זֶה.

לתלמיד
עמ' 7

הדרך לפדות יהודים השבויים בידי יצרים אינה רק באופן ישיר – על ידי עידוד והשפעה עליהם במישרין, אלא גם בדרך עקיפה. כשאדם נוהג בצורה נכונה ומוודא שהוא עצמו אינו שבוי ליצרו, מתגבר על טרדות הפרנסה שלו ומוצא את האיזון הראוי בין עבודה למשפחה ובין צבירת כסף לדאגה לצרכי הנשמה – עצם העובדה שהוא נוהג כך, עוזרת ליהודים המתקשים בכך ללמוד ממנו ולנהוג כמותו.

וְהֵינּוּ, דְגַם כְּאֲשֶׁר גַּם הַפּוֹדָה אוֹתוֹ מִהַשְּׁבִיָּה הוּא שְׁבוּי בְיַדֵי יִצְרוֹ, וְעַד שֶׁהוּא כְּמוֹ אָנוּס (יִצְרוֹ הוּא שְׁתַּקְפּוֹ) בְּנוֹגַע לְמִצְוָה אַחֲרָת, מְכַל מְקוּם, כִּיִּן שְׁבִיָּה לְכַמָּה וְכַמָּה מִצְוֹת אֵינוֹ שְׁבוּי בְיַדֵי יִצְרוֹ, כִּי הַתְּנֻדּוֹת הַיִּצְרֵר הָרַע אֵצֶל כָּל אֶחָד הֵיא בְּעֵקֶר בְּעֲנִין אַחֵר.

לתלמיד
עמ' 7

זה לא משנה שהאדם השני אינו מושלם ועדיין שבוי במידה מסוימת בידי יצרו. אם בתחום מסוים הוא חופשי מיצרו ונוהג בצורה נכונה, הוא יכול לסייע לאחר השבוי בכך לצבור כוח להתחזק ולצאת מהשבוי.

לדוגמה: כאשר קמצן כרוני מתקשה לתת צדקה ובקושי מפנק את ילדיו, העובדה שהוא רואה חבר או שכן נוהג בצורה נכונה – עוזרת לו ללמוד ממנו ולצאת מהבעיה שלו.

ייתכן שבתחום אחר, אותו קמצן מנהל אורח חיים נכון יותר. הוא אוכל בצורה מאוזנת ובריאה, בעוד חברו הנדיב אינו נוהג כך. אז בנושא התזונה הנכונה זה יעבוד הפוך – העובדה שהקמצן אוכל נכון, עוזרת לחברו ללמוד ממנו ולאכול גם הוא באופן בריא.

[שְׁכַמּוֹ¹⁴ שְׁבָכֵל זָמַן יֵשׁ עֲבוּדָה מִיַּחַדַּת הַשִּׁיכָת בְּיוֹתֵר לְזָמַן זֶה, וְעַקֵּר הַפְּתוּיִים וְהַתְּנֻדּוֹת שֶׁל הַיִּצְרֵר הָרַע הֵם לְמַנַּע עֲבוּדָה זוֹ¹⁵, שְׁלִיכּוֹ הַנְּסִיוֹנוֹת שְׁבָדוֹר אֶחָד שׁוֹנִים מִהַנְּסִיוֹנוֹת בְּדוֹרוֹת אַחֲרֵים] וְכַמּוֹ בְּזַמְנֵנוֹ שֶׁל מְנַשֶּׁה שְׂאֵז הָיָה שׁוֹלֵט הַיִּצְרֵר שֶׁל עֲבוּדָה זְרָה¹⁶ מֵהַ שְׂאִין כִּן בְּהַדּוֹרוֹת שְׁלֵאֲחֲרָיו, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה אַחֲרֵי שְׁקֻטְלוֹהוּ לַיִּצְרֵר שֶׁל עֲבוּדָה זְרָה¹⁷], עַל דֶּרֶךְ זֶה הוּא גַּם בְּזַמְנֵנוֹ אֶחָד גּוֹפֵא, שְׁלִיכֵל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יֵשׁ עֲנִין מִיַּחַד (מִצְוָה אוֹ מְנַהֵג וְכִיִּצְאָ בְּזָה) שְׁנוֹגַע אֵלָיו בְּיוֹתֵר, כִּיִּדוּעַ¹⁸ בְּבִאוֹר מְאֹמֵר רַבּוּתֵנוֹ זְכוּרֵם לְבִרְכָה¹⁹ "אַבִּיךָ, בְּמָה הָיָה זֶהִיר בְּיוֹתֵר?" וְעַקֵּר הַפְּתוּיִים וְהַתְּנֻדּוֹת שֶׁל הַיִּצְרֵר הָרַע שֶׁל הֵם בְּנוֹגַע לְעֲנִין זֶה].

לתלמיד
עמ' 7

לכל אדם יש אתגר אחר, כמו שלכל דור יש את האתגר והניסיון המיוחד שלו. בדורו של מנשה, למשל, הניסיון הגדול ביותר היה התאוה לעבוד עבודה זרה. בני הדור ההוא לא יכלו לעמוד מול תאוה זו, כשבמינו, אי אפשר להבין מה מרגש בלהשתחוות לאבן. בדור הקודם, הניסיון הגדול ביותר היה הסתירה – לכאורה – בין התורה למדע, וצעירים רבים נשרו רק בגלל זה, ואילו היום כבר ידוע לכולם, שאין שום סתירה (ואין כאן המקום להאריך בזה).

כמו כן, באותו דור עצמו, לאנשים שונים יש אתגרים שונים. יש אדם שהאתגר שלו הוא לתת צדקה, ולכן היצר הרע מתאמץ למנוע אותו מכך, ואילו אתגר של יהודי אחר הוא הליכה לבית הכנסת בשבת.

וְעַל יְדֵי שְׁמָקִים אֵת הַמִּצְוֹת שְׂאִין יִצְרוֹ לְוַחֵם כְּנֻגְדָם (כָּל כֶּךָ), הוּא פּוֹדָה מִהַשְּׁבִיָּה אֵת זֶה שִׁיִּצְרוֹ תְּקַפּוֹ בְּמִצְוֹת אֵלוֹ.

לתלמיד
עמ' 8

17. יומא טז, ב. סנהדרין סד, א.

18. ראה אגדה"ק סוף ס"ז. ד"ה זה היום תרפ"ח (תש"ח) ס"ב-ג (סה"מ תרפ"ח ע' קנר ואילך. ה'תש"ח ע' 240 ואילך), ובהערה שם. ובכ"מ.

19. שבת קיח, ב.

13. ברכות ה, ב. וש"נ.

14. בהבא לקמן ראה בארוכה לקו"ש ח"ג ס"ע 747 ואילך.

15. להעיר מלקו"ד כרך א טו, א-ב.

16. סנהדרין קב, ב ובפרש"י שם ד"ה הוית.

כאשר אדם מקיים את המצוות שבהן הוא לא שבוי ולא קשה לו לקיימן, הוא תומך ביהודי שני שאצלו מצווה זו מגיעה בקשיים מרובים.

פיזור להם אתגרים שונים

וְזֶהוּ צְדָקָה עֲשֵׂה הַקֶּבֶ"ה בְּיִשְׂרָאֵל שְׁפִיזֶרְךָ לְבֵין הָאֲמוֹת, שְׁפִדְיוֹן שְׁבוּיִים הוּא צְדָקָה הַכִּי נַעֲלִית, וְכַמְבֹאֵר בְּמֵאֵמֶר הַנ"ל²⁰ שְׁבִמְצַנֵּת צְדָקָה פְּדִיוֹן שְׁבוּיִים הוּא קֶדֶם לְכָל דְבָר וְאִין מְצֻנָה גְדוּלָה כְּפִדְיוֹן שְׁבוּיִים²¹, וְעַל יְדֵי שְׁפִיזֶרְךָ לְבֵין הָאֲמוֹת, שְׁיִצְרוּ שֶׁל אֶחָד שׁוֹנָה מְיֻצְרוּ שֶׁל הַשְּׁנִי, עַל יְדֵי זֶה מִתְקַיְמָת הַצְּדָקָה שֶׁל פְּדִיוֹן שְׁבוּיִים, כְּנ"ל.

לתלמיד
עמ' 8

וזהו הפירוש השלישי באמרה "צדקה עשה הקב"ה בישראל שפיזרן לבין האומות", שחסד עשה עמנו הקב"ה שפיזר את בני ישראל בין יצרי הרע שונים, כי לכל אחד ישנו אתגר אחר, ובכך אפשר ליהודי אחד לתמוך ביהודי שני באתגר שלו.

20. בדרושי חתונה הנ"ל, בד"ה כל הנהגה תרפ"ט ס"י (סה"מ שם כז, א).
21. רמב"ם הל' מתנות עניים פ"ח ה"י. טושו"ע יו"ד ר"ס רנב - ע"פ ב"ב ח, ריש ע"ב.

ה. תמיכה בין קהילות שונות ודורות שונים

לאחר שהרבי הסביר את מהות מצוות פדיון שבויים ברמה הנפשית, הרלוונטית לכל אדם בכל מקום, וכיצד כל אחד יכול לסייע לזולתו בהיבט הנפשי של השבי, הרבי ממשיך לדרגה עמוקה יותר ומפרש את מצוות פדיון שבויים כמתייחסת גם ליחסים בין קהילות שונות ובין דורות שונים.

יהודי ארץ ישראל תומכים ביהודי חוץ לארץ

וְהִנֵּה עֲנִין הַנָּל (שְׁהַעֲסֶק בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת שֶׁל אֶחָד נוֹתֵן כַּח וְעַז גַּם לְשָׁנִי) הוּא לֹא רַק כְּשֶׁהָאֲנָס (בְּנוֹגַע לְאִיזוֹ מִצְוָה) הוּא מִפְּנֵי גְזֵרַת הַמַּלְכוּת אוֹ מִפְּנֵי שִׁיזְרוּ הוּא שְׁתַּקְּפוּ, אֲלָא גַם כְּשֶׁהָאֲנָס הוּא מִפְּנֵי שֶׁעַל פִּי תוֹרָה אֵי אֶפְשָׁר לְקַיֵּם מִצְוָה זוֹ, וְכִמוֹ יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָאִים בְּחוּץ לְאֶרֶץ שְׁעַל פִּי תוֹרָה אֵי אֶפְשָׁר לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹת הַתְּלוּיֹת בְּאֶרֶץ, הִנֵּה מִצַּד זֶה שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל שְׁבָכַל הַמְּקוֹמוֹת הֵם מְצִיאוֹת אַחַת, הֲרִי עַל יְדֵי זֶה שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָאִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְקַיְמִים אֶת הַמִּצְוֹת הַתְּלוּיֹת בְּאֶרֶץ, זֶה מוֹעִיל זֶה גַם עֲבוּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָאִים בְּחוּץ לְאֶרֶץ.

לתלמיד
עמ' 9

יש מצוות שאפשר לקיים רק בארץ ישראל, כמו מצוות שמיטה, יהודים שגרים מחוץ לארץ ישראל אינם יכולים לקיים מצווה זו. אומר הרבי, שכאשר היהודי שגר בארץ ישראל מקיים את המצווה, זה מועיל ותומך בחברו שגר בחוץ לארץ שאינו יכול לקיים את אותה מצווה.

דור זמן הבית תומך בדור הגלות

וְעַל דִּרְךָ זֶה בְּכָל־לֹת זְמַן הַגְּלוּת שְׂאֵי אֶפְשָׁר (גַּם לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָאִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל) לְקַיֵּם מִצְוֹת הַתְּלוּיֹת בְּזְמַן שְׁבִית הַמְּקַדָּשׁ הִיָּה קַיֵּם, הִנֵּה מִצַּד זֶה שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל שְׁבָכַל הַזְּמַנִּים הֵם מְצִיאוֹת אַחַת, הִנֵּה הַמִּצְוֹת הַתְּלוּיֹת בְּזְמַן הַבֵּית שֶׁקִּיְמוּ יִשְׂרָאֵל אֲזוֹ, מוֹעִילִים גַּם לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁבָכַל הַזְּמַן הַגְּלוּת, כִּינֵן שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל שְׁבָכַל הַדּוֹרוֹת כֹּל הַדּוֹרוֹת הֵם צְבוּר אֶחָד.

לתלמיד
עמ' 9

אפשר לתת לכך דוגמה מנישואין בין איש לאישה. לאיש ואישה יש מצוות שונות. יש מצוות שבהן האיש מחויב, ויש מצוות שהאישה מחויבת בהן. מסבירה תורה החסידות, שאיש ואישה הם מציאות ומשפחה אחת, ולכן האיש מוציא את האישה ידי חובה במצוות שהוא מקיים, והאישה מוציאה את הגבר ידי חובה במצוות שהיא מקיימת.

הדבר נכון לא רק לגבי זוג נשוי, אלא גם לגבי כל עם ישראל, ולא רק לגבי יהודים שחיים באותו דור, אלא גם לגבי יהודים שחיו במהלך כל הדורות – יהודים במקום אחד ובדור אחד ובדור אחד מקיימים מצווה, ובכך תומכים ומשפיעים על יהודים במקום אחר.

מאמר ד"ה אמר ר' אושעיא תשל"ט,
הוגה ויצא לאור בקונטרס י"ט כסלו תש"נ,
מלוקט חלק ב' (הוצאה חדשה) עמ' עג ואילך
[מלוקט חלק ד' (הוצאה ישנה) עמ' פט ואילך]

הוראה לחיים:

ראשית, כמה עובדות מבוססות (על קבלה, תורת החסידות ומדע):

- כולנו מחוברים.
- כולנו חלק ממכלול מאוחד.
- כולנו חשובים.
- מעשי משפיעים עליך, ומעשיך משפיעים עליי.
- כאשר אני מקיים מצווה אני שולח אנרגיה חיובית (אלוקית!) ביקום, שכתוצאה ממנה מתמלא החלל שלך באנרגיה חיובית.

כיום, כל יהודי בכל מקום, יחד עם חברינו הלא-יהודים הרבים, מתפלל ומקווה ומייחל שהחטופים ישוחררו ויתאחדו עם בני משפחותיהם, ושעם ישראל יראה ויחוש בישועת ה'.

"פדיון שבויים" היא מצווה של ממש. למרבה הצער, המושג של "שבויים" קיים בהיסטוריה היהודית, וההלכה מתווה את ההנחיות לקיום מצווה זו. השקעת מאמצים ומימון לפדיון שבוי מקבלים עדיפות על פני צורכי קהילה ומטרות צדקה אחרות.

אבל מה אתה ואני יכולים לעשות בנידון?

אנחנו לא דיפלומטים ואנחנו לא חיילים.

כיצד נוכל להשתתף במצווה חשובה ונעלית זו של פדיון בני הערובה?

מסבירה תורת החסידות, שמכיון שכולנו מחוברים וכולנו מכלול אחד, לכן, כאשר אנו מקיימים מצווה שהחטופים אינם יכולים לקיים, וכאשר אנו לומדים תורה שהם לא יכולים ללמוד – זה שולח להם אנרגיה וחיזוק. ראשית, זה מחזקם להיות חזקים ואופטימיים, שנית, זה גורם לך שבקרוב מאוד יצאו מן המיצר למרחב.

מזווה מוסיפה בביטחון

באחת התקופות המאתגרות בדורנו, עורר הרבי שמצוות מזווה עוזרת לביטחון עם ישראל בכל העולם, ולא רק למי שגר באותו בית.

מקור 10 אגרות קודש חלק ל"א עמודים רעט-רפא

בתקופה זו זקוק כל בית יהודי באפן מיוחד לשמירה. השמירה האמתית היא, פפתוב: "ה' ישמר עיר..." נוסף לך נתן הקדוש ברוך הוא סגלה מיחדת לשמירת הבית, והיא מצות מזווה.

לתלמיד
עמ' 10

יש גם לזכור, שמאחר שכל בני ישראל הם "קומה אחת" והם "צרכים זה בזה" מהנה המזווה שמירה אלוקית לא רק לבית ולכל אשר בתוכו, אלא שכל מזווה פשרה הנוספת אי-שם בדת יהודית – מחזקת את בטחונם של כל בני ישראל בכל מקום שיהם.

ובהתחשב בעבודה שכל אשה יהודית היא "עקרת הבית", וכל בת ישראל היא עקרת הבית בעתיד – יש להן זכות מיחדת, פענן המזווה, להשתדל שתהא מזווה פשרה לא רק בביתו בכל פתח החיב בה, אלא גם בבתי שכניהן ומפניהן ובכל בית ישראל.

כל בני ישראל הם קומה אחת והם ערבים זה בזה. לכן, כשיהודי הגר בכל נקודה שהיא בעולם מניח מזווה על פתחו, אזי לא רק שהוא מוסיף בשמירה על ביתו, אלא אף מוסיף בשמירה על יהודי שאין לו מזווה. כאשר יהודי בניו יורק, פריז, קליפורניה, מדריד או טורקיה שם מזווה על דלתו, הוא מוסיף בשמירה ובהגנה על תושבי הדרום ועל החיילים שמחרפים את נפשם להגן עלינו.